

# ARTYKUŁY

Monika Bartnik

---

m.bartnik@ajd.czyst.pl  
Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie  
Wydział Filologiczno-Historyczny  
Instytut Prawa, Administracji i Zarządzania  
ul. Zbierskiego 2/4  
42-200 Częstochowa

## Rola i zadania organów ochrony prawa w zwalczaniu przestępstw przeciwko zabytkom<sup>\*</sup>

Role and tasks of law enforcement bodies  
in combating crimes  
against historical monuments

**Summary:** Over the years the number of crimes committed against cultural heritage objects has increased. For this reason, the state organizes the appropriate structure of specialized bodies to prevent such crimes, providing them with the powers and means to ensure their effectiveness. The role of law enforcement agencies is particularly important, as the effectiveness of combating crimes depends on their professionalism. This paper indicates the powers and duties of the Police, Border Guard, and National Tax Administration in combating crimes against monuments, together with the legal regulations concerning the involvement of the voivodship monument conservator in the proceedings concerning such crimes.

---

**Key words:** monument, criminal law, crime

---

\* Artykuł wydano w ramach realizacji projektu pt. „Prawne formy działania wojewódzkiego konserwatora zabytków” (nr rej. 2015/19/B/HS5/02525), w którym fundatorem badań jest Narodowe Centrum Nauki (National Science Centre, Poland).

**Streszczenie:** Na przestrzeni lat wzrosła liczba przestępstw popełnianych przeciwko zabytkom. Z tego względu kluczowe zadanie zapobiegania przestępczości przeciwko zabytkom spoczywa na państwie, zorganizowanym w odpowiednią strukturę wyspecjalizowanych organów, wyposażonych w odpowiednie uprawnienia i środki zapewniające im skuteczność działania. W tym zakresie szczególna rola przypada organom ochrony prawa, a wśród nich organom ścigania, ponieważ to m.in. od ich profesjonalizmu i szybkości działania zależy skuteczność w zwalczaniu przestępczości skierowanej przeciwko zabytkom. W niniejszym artykule przedstawione zostały uprawnienia i obowiązki Policji, Straży Granicznej i Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie zwalczania przestępstw przeciwko zabytkom. Przytoczone zostały również regulacje prawne dotyczące udziału wojewódzkiego konserwatora zabytków w postępowaniu w sprawach o przestępstwa przeciwko zabytkom.

---

**Słowa kluczowe:** zabytek, prawo karne, przestępstwo

---

Wyrażona w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej<sup>1</sup> (dalej: Konstytucja RP) zasada strzeżenia dziedzictwa kulturalnego narodu jednoznacznie wskazuje, że źródłem tożsamości narodowej oraz przejawem ciągłości kulturowej jest dziedzictwo narodowe. Oznacza to, że dbałość o dziedzictwo narodowe, którego częścią są stanowiące źródło tożsamości narodowej i przejaw ciągłości kulturowej dobra kultury, jest świadectwem trwania i rozwoju narodu. Przystępność przeciwko zabytkom przejawia się w zamachach na dobra prawne szczególne. Jak wskazuje się w doktrynie: „Uznanie, że określony przedmiot czynności wykonawczej stanowi dobro o szczególnym znaczeniu dla kultury, jest całkowicie niezależne od jego wartości materialnej”<sup>2</sup>.

Definicja legalna zabytku pomieszczona została w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami<sup>3</sup> (dalej: u.o.z.), zgodnie z którym zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będąca dziełem człowieka lub związana z jego działalnością i stanowiąca świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie

---

<sup>1</sup> Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.

<sup>2</sup> M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, *Komentarz do art. 294 Kodeksu karnego*, w: A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III: *Komentarz do art. 278-363*, Lex/el 2016 [dostęp: 22.10.2016].

<sup>3</sup> Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.

społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Nie dziwi zatem, że ochrona dziedzictwa narodowego wskazana została w ustawie zasadniczej jako jeden z najistotniejszych obowiązków państwa, którego realizację gwarantują organy państwowe. Demokratyczne państwo prawne urzeczywistniające zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP) wypełnia swoje zadania poprzez odpowiednie struktury organizacyjne, na które składają się organy państwowe różnego szczebla i o różnym stopniu złożoności, które zgodnie z art. 6 ustawy zasadniczej muszą działać na podstawie i w granicach prawa. Działanie organów państwa na podstawie i w granicach prawa to nic innego jak działanie na podstawie Konstytucji RP i aktów normatywnych niższego rzędu – ustaw czy rozporządzeń oraz w granicach zakreślonych przez normy prawne w nich pomieszczone. Oznacza to, że podstawą działalności określonego organu powinien być wyraźnie sformułowany przepis prawny. Warto zauważyć, że o ile podmiot indywidualny, jednostka ma możliwość działania zgodnie z zasadą *quod lege non prohibitum, licitum est*, o tyle organy władzy publicznej mogą działać jedynie w takim zakresie, jaki wytycza konkretny przepis prawny. Umocowanie organu do wypełniania określonych zadań i obowiązków może być wyrażone w postaci wyraźnych zakazów, jak również regulacji pozytywnych, co z kolei oznacza, że organy władzy publicznej będą to czyniły w granicach zakreślonych prawem, dysponując swobodą w wyborze środków (również środków przymusu) swego działania, nie naruszając przy tym praw i wolności przysługujących podmiotom, których to działanie dotyczy. W odniesieniu do zabytków zadania z zakresu ich ochrony powierzone zostały organom administracji publicznej, które w świetle art. 4 u.o.z. polegają w szczególności na: 1) zapewnieniu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; 2) zapobieganiu zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; 3) udaremnianiu niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; 4) przeciwdziałaniu kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; 5) kontroli stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; 6) uwzględnianiu zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska. Tak skonstruowany przepis pozwala przyjąć, że zadania z zakresu ochrony zabytków są wykonywane nie tylko przez konserwatorów zabytków, ale przez organy administracji publicznej w ogóle, co z kolei odpowiada celom ochrony zabytków<sup>4</sup>.

Realizacja uprawnień organów, których celem i zadaniem jest zwalczanie przestępstw przeciwko zabytkom, może przejawiać się na płaszczyźnie przeprowadzania postępowań przygotowawczych w sprawach o poszczególne

<sup>4</sup> Więcej na ten temat zob.: A. Ginter, A. Michalak, *Komentarz do art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w: A. Ginter, A. Michalak, *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Komentarz*, Lex nr 500558 [dostęp: 22.10.2016].

przestępstwa pomieszczone zarówno w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jak również w przepisach Kodeksu karnego<sup>5</sup> (dalej: k.k.), inicjowania postępowania sądowego, a także występowania przed sądem jako oskarżyciel publiczny oraz „na prawach oskarżyciela posiłkowego”. Wśród organów administracji publicznej, których zadaniem jest zwalczanie i zapobieganie przestępstwom przeciwko zabytkom, wymienić należy: prokuraturę<sup>6</sup>, organy Krajowej Administracji Skarbowej<sup>7</sup>, Straż Graniczną<sup>8</sup>, Policję<sup>9</sup> oraz organy ochrony zabytków wskazane w art. 89 u.o.z. Wśród tych ostatnich ustawodawca wymienia: ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz wojewodę, w imieniu których zadania i kompetencje wykonują odpowiednio Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewódzki konserwator zabytków.

Zgodnie z art. 2 § 1 Kodeksu postępowania karnego<sup>10</sup> (dalej: k.p.k.), zasadniczym celem każdego postępowania karnego, a więc również postępowania w sprawach o przestępstwa przeciwko zabytkom, jest ujawnienie przestępstwa i wykrycie jego sprawcy, a także orzeczenie w kwestii odpowiedzialności sprawcy za to przestępstwo i doprowadzenie do wykonania kary, a więc osiągnięcie zarówno stanu sprawiedliwości materialnej, jak i stanu sprawiedliwości proceduralnej. Innymi słowy, celem procesu karnego jest zapewnienie: „prawidłowych i skutecznych sposobów ścigania sprawców przestępstw, wyeliminowania dowolności w działaniu organów procesowych oraz właściwego ustalenia pozycji procesowej osób biorących udział w postępowaniu”<sup>11</sup>. Zgodnie z zasadą wyrażoną w przepisie art. 298 § 1 k.p.k., postępowanie przygotowawcze prowadzi lub nadzoruje prokurator. Z kolei art. 45 § 1 k.k. stanowi, że prokurator jest oskarżycielem przed wszystkimi sądami. Tak skonstruowane przepisy ustawy karnej procesowej kreują wyraźny prymat prokuratora jako prowadzącego postępowanie przygotowawcze w formie śledztwa lub dochodzenia, a więc statuują prokuratora jako gospodarza postępowania przygotowawczego, a gdy chodzi o dyspozycję zawartą w art. 45 § 1 k.p.k. – czynną stronę postępowania przed sądami. Należy

---

<sup>5</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.

<sup>6</sup> Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, Dz. U. poz. 177 ze zm.

<sup>7</sup> Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, Dz. U. z 2016 r., poz. 1947 ze zm. (dalej: u.k.a.s.).

<sup>8</sup> Ustawa z dnia 12 października 2009 r. o Straży Granicznej, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1643 ze zm. (dalej: u.s.g.).

<sup>9</sup> Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1782 ze zm. (dalej: u.p.).

<sup>10</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1749 ze zm.

<sup>11</sup> F. Prusak, *Postępowanie karne. Wprowadzenie. Zasady procesu karnego*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2001, s. 16.

jednak zauważyć, że nie zawsze prokurator występuje jako oskarżyciel przed sądem. Przepisy rodzimej ustawy karnej procesowej zezwalają na występowanie w tym charakterze również pokrzywdzonemu, dając mu uprawnienie do wniesienia do sądu oskarżenia jako oskarżycielowi prywatnemu w sprawach o przestępstwa, które w świetle przepisów Kodeksu karnego są w tym trybie ścigane, a także – po spełnieniu przesłanek przewidzianych przepisami Kodeksu postępowania karnego – jako oskarżycielowi posiłkowemu. Ostatnia z przywołanych instytucji nastęrcza trudności w jej stosowaniu, w szczególności gdy chodzi o postępowania w sprawach o przestępstwa przeciwko zabytkom.

Przepis art. 95 pkt 2 u.o.z. upoważnia tak ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, jak i wojewódzkiego konserwatora zabytków do działania w postępowaniu karnym „na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego”, a więc zezwala na ich udział w postępowaniu karnym zarówno „na prawach oskarżyciela posiłkowego ubocznego”, jak i „na prawach oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego”.

Rola oskarżyciela w postępowaniu karnym polega na tym, że jako ofensywna strona tego postępowania występuje w tego typu procesie z określonym żądaniem, będącym puentą przeprowadzonych w postępowaniu czynności, zawierającym wniosek o ukaranie sprawcy przestępstwa, i wniosek ten popiera przed sądem albo też popiera przed sądem oskarżenie wniesione przez inny podmiot. Przywołana definicja pozwala stwierdzić, że do zadań oskarżyciela należy nie tylko sporządzenie aktu oskarżenia, ale również poszukiwanie na etapie postępowania przygotowawczego dowodów zarówno na korzyść, jak i niekorzyść podejrzanego. Kwestia ta nie budzi większych wątpliwości, gdy chodzi o Policję, prokuraturę czy nawet Straż Graniczną. Natomiast w przypadku organów ochrony zabytków jest bardziej złożona, ponieważ organy mogą występować w procesie karnym „na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego i oskarżyciela posiłkowego”. Zgodnie z art. 53 k.p.k., status oskarżyciela posiłkowego może uzyskać jedynie pokrzywdzony, który w świetle regulacji zawartej w art. 299 § 1 k.p.k. jest stroną postępowania przygotowawczego; status ten przyznaje mu ustawa karna procesowa z uwagi na to, że jego dobro zostało naruszone lub przynajmniej zagrożone przez przestępstwo. Tak skonstruowany przepis ustawy karnej procesowej potwierdza, że pokrzywdzony jest stroną postępowania z racji samego poczucia pokrzywdzenia, ponieważ o rzeczywistym pokrzywdzeniu ostatecznie zdecyduje – wydane na podstawie zebranego i ocenionego zgodnie z zasadami: prawdy materialnej, obiektywizmu i swobodnej oceny dowodów – orzeczenie sądowe. W odniesieniu do zasad, na podstawie których funkcjonuje proces karny, dopiero w postępowaniu jurysdykcyjnym dokonywana jest ocena, czy faktycznie określone dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone bądź zagrożone przez przestępstwo i czy faktycznie wspomniane dobro przynależy do tego, kto twierdzi, że został pokrzywdzony w wyniku przestępstwa.

W świetle legalnej definicji pomieszczonej w znowelizowanym art. 49 k.p.k. pokrzywdzonym jest osoba fizyczna lub prawna, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub przynajmniej zagrożone przez przestępstwo, a także niemająca osobowości prawnej instytucja państwowa lub samorządowa albo inna jednostka organizacyjna, której odrębne przepisy przyznają zdolność prawną. Za pokrzywdzonego może być uznany zakład ubezpieczeń w zakresie, w jakim pokrył wyrządzoną szkodę lub jest zobowiązany do jej pokrycia (art. 49 § 3 k.p.k.). Przywołany katalog uprawnionych do korzystania ze statusu prawnego pokrzywdzonego uzupełniają podmioty, które mogą działać „na prawach pokrzywdzonego” albo, mówiąc inaczej, „wykonywać prawa pokrzywdzonego”, wśród których wymienione zostały: organy Państwowej Inspekcji Pracy, pod warunkiem że w zakresie swego działania ujawniły przestępstwo lub wystąpiły o wszczęcie postępowania (art. 49 § 3a k.p.k.), oraz organy kontroli państwowej, które w zakresie swojego działania ujawniły przestępstwo, którym wyrządzono szkodę w mieniu instytucji lub państwowej lub samorządowej jednostki organizacyjnej, jeżeli nie działa organ pokrzywdzonej instytucji lub jednostki organizacyjnej (art. 49 § 4 k.p.k.). Jak słusznie zauważa się w literaturze przedmiotu, warunkiem uzyskania w procesie karnym statusu pokrzywdzonego jest bezpośrednio zagrożenie lub naruszenie chronionego przez przepisy prawa karnego materialnego dobra podmiotu<sup>12</sup>. Z uwagi na to, że przestępstwo bezpośrednio naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego stanowi podstawowy wyznacznik pokrzywdzenia dla celów postępowania karnego, słusznie wskazał Wiesław Daszkiewicz, że:

Bezpośredniość [...] zachodzi, gdy pomiędzy czynem zawierającym przedmiotowe znamiona przestępstwa a naruszeniem lub zagrożeniem dobra danego podmiotu nie ma ogniw pośrednich, tzn. gdy czyn uderza wprost w jego dobro, nie jest natomiast konieczne, by szkoda nastąpiła lub mogła nastąpić w stanie majątkowym już istniejącym w chwili popełnienia przestępstwa, może to być także pozbawienie korzyści, która miała być dopiero osiągnięta, korzyści spodziewanej. Dobrem naruszonym lub zagrożonym może być zarówno dobro materialne, majątkowe, jak i osobiste, np. życie, zdrowie, nietykalność cielesna, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska itd.<sup>13</sup>

<sup>12</sup> S. Steinborn, *Komentarz do art. 49 Kodeksu postępowania karnego*, w: S. Steinborn (red.), J. Grajewski, P. Rogoziński, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, Warszawa 2016, Lex/el [dostęp: 22.10.2016].

<sup>13</sup> W. Daszkiewicz, *Pokrzywdzony przestępstwem*, w: B. Kubiak, M. Romanowski (oprac. i red.), *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks postępowania karnego. Krótkie komentarze*, z. 14, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998, s. 148.

Wobec tego nie należy utożsamiać pokrzywdzenia przestępstwem z poniesieniem szkody majątkowej, ponieważ niejednokrotnie skutkiem pokrzywdzenia przestępstwem jest poniesienie szkody niemajątkowej. Wyjątek od wspomnianej bezpośredniości przewidział ustawodawca w przepisach zezwalających na udział w procesie karnym podmiotów „wykonujących prawa pokrzywdzonego”. Oznacza to, że podmioty działające „na prawach pokrzywdzonego”, „wykonujące prawa pokrzywdzonego” nie działają we własnym imieniu, ale w imieniu i na rzecz podmiotów, które reprezentują, a zatem działają na rzecz interesu społecznego *sensu largo*. Wojewódzki konserwator nie działa jako pokrzywdzony, ale „na zasadach przewidzianych dla pokrzywdzonego”, gdy chodzi o postępowanie przygotowawcze. Nie występuje również w charakterze organu, który może prowadzić postępowanie przygotowawcze, ponieważ ustawodawca na to nie zezwala ani w przepisach Kodeksu postępowania karnego, ani w przepisach wykonawczych do Kodeksu postępowania karnego, które wyraźnie wskazują katalog podmiotów uprawnionych do prowadzenia dochodzenia, ani też w przepisach ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami. Taka konstrukcja przepisu art. 95 u.o.z. oznacza wyeliminowanie możliwości występowania przez organy ochrony zabytków w postępowaniu przygotowawczym chociażby z uwagi na to, że zarówno Generalny Konserwator Zabytków, jak i wojewódzki konserwator zabytków nie dysponują środkami pozyskiwania dowodów i prowadzenia czynności dowodowych jak „typowe” organy ścigania, do których niewątpliwie należy prokuratura, Policja i Straż Graniczna. Ujawnienie przestępstw przez organy ochrony zabytków następuje najczęściej „wpadkowo”, czyli w ramach wykonywanych przez nie czynności, np. w postępowaniu kontrolnym. Rezultat tych czynności może niewątpliwie stanowić podstawę do inicjowania postępowania karnego w przypadku stwierdzenia uzasadnionego podejrzenia przestępstwa, o czym wojewódzki konserwator zabytków ma obowiązek zawiadomić organy ścigania (Policję lub prokuraturę) albo sąd. Omawiany przepis art. 95 u.o.z. ogranicza zatem udział wojewódzkiego konserwatora zabytków w postępowaniu karnym do możliwości występowania tylko i wyłącznie w postępowaniu jurysdykcyjnym i tylko fakultatywnie (nie jest to obowiązek, lecz uprawnienie). Przyznając uprawnienie do działania „na prawach oskarżyciela posiłkowego”, ustawodawca nie sprecyzował, czy ma to być udział „zamiast”, czy „obok” oskarżyciela publicznego, co oznacza, że organy ochrony zabytków mogą występować w procesie w obydwu rolach, przy czym oskarżenie posiłkowe subsydiarne (subsydiarny akt oskarżenia) może być wniesione jedynie wówczas, gdy prokurator odmówił wszczęcia postępowania karnego albo umorzył je z uwagi na negatywne przesłanki procesowe skatalogowane w art. 17 § 1 k.p.k.

Niezwykle istotną rolę w zwalczaniu i zapobieganiu przestępstw przeciwko zabytkom odgrywają służby mundurowe: Policja i Straż Graniczna. Wśród ustawowych zadań funkcjonariuszy wspomnianych formacji wymienić należy wykrywanie przestępstwa oraz ściganie ich sprawców (art. 1 ust. 1 pkt 4 u.p.),

gromadzenie i przetwarzanie informacji kryminalnych (art. 1 ust. 1 pkt u.p.), a także prowadzenie czynności operacyjno-rozpoznawczych, mających na celu rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw (art. 14 ust. 1 pkt 1 u.p.). Również Straży Granicznej, która jako formacja zasadniczo przeznaczona została do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji, ustawodawca w przepisie art. 9e ust. 1 pkt 4 u.s.g. powierzył wykonywanie czynności operacyjno-rozpoznawczych, mających na celu zapobieżenie, wykrycie, ustalenie sprawców oraz uzyskanie i utrwalenie dowodów, ściganych z oskarżenia publicznego, umyślnych przestępstw skatalogowanych w art. 109 ust. 1 u.o.z. Ponadto do zadań Straży Granicznej jako organu ochrony prawa w zakresie zwalczania przestępstw przeciwko zabytkom zalicza się bieżącą kontrolę na przejściach granicznych stanowiących zewnętrzną granicę Unii Europejskiej i analizę zagrożeń związaną z przewozem (obrotem) zabytkami.

W związku z wejściem w życie z dniem 1 marca 2017 r. ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej uchylone zostały przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o Służbie Celnej<sup>14</sup>. Utworzona w miejsce Służby Celnej Krajowa Administracja Skarbowa, chociaż powołana została w celu zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa finansowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz obszaru celnego Unii Europejskiej, w tym zgodności z prawem przywozu towarów na ten obszar oraz wywozu towarów z tego obszaru, a także wykonywania obowiązków określonych w przepisach odrębnych, w szczególności w zakresie podatku akcyzowego, to formacji tej powierzono również zadania dotyczące rozpoznawania, wykrywania, zapobiegania i zwalczania przestępstw skierowanych przeciwko dobrom kultury. Przyjęta regulacja wyznacza naczelnikowi urzędu celno-skarbowego zadania z zakresu rozpoznawania, wykrywania i zwalczania przestępstw, polegających m.in. na wywożeniu bez pozwolenia zabytku za granicę albo – po wywiezieniu go za granicę – na nieprzywiezieniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ważności pozwolenia (art. 33 ust. 1 pkt 10 lit. h u.k.a.s.).

Nie bez znaczenia jest również współpraca organów ścigania. W dniu 3 listopada 2004 r. zawarte zostało porozumienie pomiędzy Ministrem Finansów, Ministrem Kultury, Komendantem Głównym Policji i Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie współdziałania w zwalczaniu nielegalnego wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków<sup>15</sup>, zgodnie z którym strony porozumienia,

---

<sup>14</sup> Zob. art. 114 pkt 3 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, Dz. U. poz. 1948 ze zm.

<sup>15</sup> Porozumienie pomiędzy Ministrem Finansów, Ministrem Kultury, Komendantem Głównym Policji i Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie współdziałania w zwalczaniu nielegalnego wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków, Dz. Urz. KGP 2004, nr 21, poz. 135 ze sprost.



każda w zakresie swoich uprawnień, zobowiązały się do współpracy w celu zapewnienia przestrzegania przepisów prawa dotyczących wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków poprzez udzielanie sobie wzajemnej pomocy w zakresie: 1) czynności kontrolnych; 2) wymiany informacji; 3) szkolenia i wymiany doświadczeń.

Nie ulega wątpliwości, że zakres działań poszczególnych organów ochrony prawa w zakresie zapobiegania, ścigania i wykrywania przestępstw przeciwko specyficznym dobrom prawnym, jakimi są zabytki, jest różny. Także intensywność tych działań uzależniona jest od bieżącej sytuacji związanej z przestępczością przeciwko zabytkom. Funkcjonariusze poszczególnych służb, chociaż na co dzień kontrolują wiele przedmiotów korzystających z ochrony jako zabytek, nie są jednak ani ekspertami, ani biegłymi w dziedzinie sztuki, by mogli ocenić, czy konkretny przedmiot jest „dobrem o szczególnym znaczeniu dla kultury”; oceniają jedynie przewożone przedmioty pod kątem procedury wywozowej przewidzianej dla zabytku.

## Bibliografia

- Daszkiewicz K., *Pokrzywdzony przestępstwem*, w: B. Kubiak, M. Romanowski (oprac. i red.), *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks postępowania karnego. Krótkie komentarze*, z. 14, Ministerstwo Sprawiedliwości. Departament Kadr i Szkolenia, Warszawa 1998.
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., *Komentarz do art. 294 Kodeksu karnego*, w: A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. III: *Komentarz do art. 278-363*, Lex/el 2016 [dostęp: 22.10.2016].
- Ginter A., Michalak A., *Komentarz do art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w: A. Ginter, A. Michalak, *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Komentarz*, Lex nr 500558 [dostęp: 22.10.2016].
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.
- Porozumienie pomiędzy Ministrem Finansów, Ministrem Kultury, Komendantem Głównym Policji i Komendantem Głównym Straży Granicznej w sprawie współdziałania w zwalczaniu nielegalnego wywozu za granicę lub przywozu z zagranicy zabytków, Dz. Urz. KGP 2004, nr 21, poz. 135 ze sprost.
- Prusak F., *Postępowanie karne. Wprowadzenie. Zasady procesu karnego*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego, Warszawa 2001.
- Steinborn S., *Komentarz do art. 49 Kodeksu postępowania karnego*, w: S. Steinborn (red.), J. Grajewski, P. Rogoziński, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, Warszawa 2016, Lex/el [dostęp: 22.10.2016].
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1782 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1137 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1749 ze zm.
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446 ze zm.

## ARTYKUŁY

Monika Bartnik

---

Ustawa z dnia 12 października 2009 r. o Straży Granicznej, tekst jedn. Dz. U. poz. 1643 ze zm.

Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, Dz. U. poz. 177 ze zm.

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, Dz. U. poz. 1947 ze zm.

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej, Dz. U. poz. 1948 ze zm.